

The Office Of The Principal and Vice - Chancellor

**PROFESA MANDLA MAKHANYA, HLOGO LE
MOTLATŠAMOKHANSELIRI**

**YUNIBESITHI YA AFRIKA
BORWA**

**KAMOGELO: KHONFERETSHE YA GO ITHUTA KA BOIKEMO
2018**

UNISA, KHAMPHASE YA MUCKLENEUK

5 – 7 LEWEDI 2018

- Badulasetulommogo ba karolo ye ya pulo:
 - Profesa Mpine Makoe, Molaodimogolo wa Institšhute ya Open Distance le eLearning (IODL) le Mopresidente wa Mokgatlo wa Bosetšhaba wa Borwa bja Afrika (DEASA)
 - Profesa Daniella Coetzee, Mopresidente wa Mekgatlo ya Thuto

ya go Ithuta o le Kgole ya Afrika Borwa (NADEOSA) le Hlogo ya Khamphase ya Borwa ya Yunibesithi ya Freistata

- Mohlomphegi Buti Manamela, Motlatšatona wa Thuto ya Godimo le Tlhahlo, Afrika Borwa
- Profesa Asha Kanwar, CEO wa Kgweranoditšhaba ya go Ithuta (CoL)
 - Tini wa Lefapa la Thuto Yunibesithi ya Pretoria: Profesa Sehoole
 - Seboledisegolo sa rena, Profesa Michael Moore
 - Maloko a Bolaodi le Bolaodiphethiši bjo bo Katološitšwego bja Unisa
 - Bašomišani ba ba hlomphegago go tšwa go mekgatlo ya go šomišana le rena le diinstitšhušene: NADEOSA, DEASA le Yunibesithi ya Pretoria
 - Diinstitšhušene tša tšhomišano ka Borwa le Borwa bja Afrika
 - Bagwera le bašomišani go tšwa kontinenteng le mafaseng a mangwe a kgole
 - Bašomedi ba Unisa
 - Gomme sa bohlokwa gagolo – baithuti ba rena go tšwa fao le tšwago gona go tla go ba le rena

Le amogetšwe ka diatla tše borutho ka moka ga lena. Nka se le botše gore ke thabile bjang go bona kemedi ye botse ya diinstitšhušene tša rena tša ODeL, diinstitšhute, dikgoro le dikolo tša mafapha khonferentsheng ye ya mohlakanelwa ya mathomomayo, ye e

beakantšwego ka tšhomišano ke NADEOSA, DEASA, Yunibesithi ya Pretoria – baagišane ba rena – le, Yunibesithi ya Afrika Borwa. Bašomišani, re thabile kudu go ba benggae ba tiragalo ye. Ge ke lebelela mo lenaneong, ke bone baemedi ba go tšwa (ka tatelano ya kgetho goba maemo):

- Yunibesithi ya Lusaka, Zambia, Institšhute ya Bitšhuale le go lthuta o le Kgole – DMI kua Yunibesithing ya St Eugene, Zambia, Kholetše ya Mufuliraya Thuto ye e ngwadišitšego le Yunibesithi ya Zambia, TEVETA Zambia le Yunibesithi ya Nkwame Nkrumah, Kabwe, Zambia – *mwauka bwanji*
- Open University ya Zimbabwe, Yunibesithi ya Midlands State go la Zimbabwe, Yunibesithi ya Theknolotši ya Chinhoyi go la Zimbabwe le Kholetše ya Borutiši ya Seke, Zimbabwe – *mangwanani akanaka*
- Yunibesithi ya Pretoria – *goeie more/ good morning*
- Yunibesithi ya Katoliki ya Mozambique, le Instituto Superior de Ciências e Educação a Distância, Moçambique – *bom dia*
- Yunibesithi ya Afrika Borwa
- Yunibesithi ya Namibia, Kholetše ya go lthuta ka Boikemo ya Namibia (NAMCOL) le Yunibesithi ya Saense le Theknolotši ya Namibia – *guten tag/wa lalapo*
- Open University ya Botswana – *dumelang*
- Yunibesithi ya Swaziland, go akaretšwa Institšhute ya Thuto ya go lthuta o le Kgole – *kusile sihlobo sami*

- Yunibesithi ya Bosetšhaba ya Lesotho le Institšhute ya Dithuto tša Ditirwantle (IEMS) kua go Yunibesithi Bosetšhaba ya Lesotho – *lumelang*
- Kholetše ya Thuto ya Lesotho
- Open University ya Bosetšhaba ya Nigeria (NOUN), Yunibesithi ya Thuto ya Ignatius Ajuru, Port Hacourt, le Kgoro ya Thuto ya Batho ba Bagolo, Yunibesithi ya Ibadan le Yunibesithi ya Federale, Oye-Ekiti – *good morning/ekaaro/ekuojomo/ina kwana/ibolachi*
- Yunibesithi ya Freistata – *khotsong/goeie more/dumelang*
- Lekgotla la Afrika la Thuto ya go lthuta o le Kgole, le le emetšwego ke
 - Profesa Abdelraouf A Elbadawi, Motlatšamokhanseliri wa Open University le Mopresidente wa ACDE – *sabah al khair*
 - Profesa Elifas Bisanda, Motlatšamokhanseliri wa Open University ya Tanzania – *jambo*
 - Ngaka Daniel Tau – Motlatšamokhanseliri wa Open University ya Botswana
 - Profesa Father Alberto Ferreira, Motlatšamokhanseliri wa Yunibesithi ya Katoliki, Mozambique
- Akatemi ya IQ – *good morning*
- Yunibesithi ya Kabianga, Kenya – *habari za asubuhi*
- Senthara ya Ethiopia ya Unisa – *inidemini āderiki*
- SAIDE
- Yunibesithi ya Malawi (Polithekniki), Sekolo sa Babegaditaba le Dithuto tša Bobegaditaba – *tazukca bwino* (e bitšwa ka mokgwa wo dazuka)

- Sekolo sa Kgwebo sa Regenesys

Mosegare wo mobotse go lena ka moka.

Ke nagana gore le tla dumelelana le nna, bagešo, gore re itiretše tše botse! Ge re ka nyaka bohlatse bja bohlokwa bjo bo golago bja ODeL ka seleteng le kontinenteng ya rena, ke gona mo, gomme ke be nka se thabe go feta mo.

Go ithuta ka boikemo le mokgwa wo o golago, eupša go kwešišwa go fapana ke bahlankedi ba ODeL, bobedi ba setšhaba le ba poraebete, go ya ka maemo a bona a go fapana le dinyakwa. Efela, ka kakaretšo go dumelwa le go amogelwa gore go ithuta ka boikemo go godiša kabo ye e fetogago gagolo le tšhomišo ye kgolo ya methopo ya go ithuta le go ruta ka boikemo go swana le dipuku tša go bala tša boikemo le methopo ye mengwe ya thuto ya boikemo kabong ya ODeL.

Ke taba ya go hlobaetša, le ga e le, gore magareng a baphethagatši ba ODeL go sa na le kgakanego, phapano le go se kwane wo o tletšego ka ga ODeL le kamano ya yona, gagolo, le methopo ya go ithuta le thuto ya boikemo (OERs). Se ga se direle mang goba mang monyetla, gomme ge motho a akaretša baabi ba go dira poelo motswakong, gona seswantšho se befa le go feta. E sa ntše e le semaka go nna, mohlala, ka fao dikhoso tša inthanete tša boikemo tše ntši, goba diMOOC, tšeo e lego dithulusi tša phetogo ye kgolwane le kabo ya ODeL ye

e sa turego kudu dipalo tše kgolo tša baithuti, di ka bego di kile tša lekantšhwa le ODeL *ka bo yona*. Mohlomongwe ga ke a swanela go tsena kudu tabeng ye gobane e ka ahlaahlwa ka tshwanelo ke diboledi khonferentsheng ye. Ka go realo ke na le kholofelo ya gore khonferentshe ye e tla ba le seabe go kamogelo ye e šišintšwego gagolo ya go ithuta ka boikemo le tirišo ya yona ka maemong a rena a ODeL ka go fapana.

Ka Borwa bja Afrika, go ithuta ka boikemo o le kgole go oketšegile gagolo mo ngwagasomeng wa go feta, ka diintitšhušene tše ntši tša tlwaelo tša kamano tše di tsebagaditšeng go ithuta o le kgole le mehuta ya thuto ye e kopantšwego. Tlhohlo, efela, e bile kwešišo ye nnyane ya mekgwa ye ya kabo ke bontši bja bafahloši ka diinstitšhušeneng tša rena, ye e feleletšang ka thulano ya institšhušene go dikologa phapano ya ODeL ye e phethagatšwang; kamogelo ye e sego bohlokwa dinakong tše dingwe goba tumelo ya ditheknolotši tše di kwalakwaditšwego tše di fetogago lefela; tlhokego ya kamogelo ya maemo a pholisi a ODeL lefaseng ka bophara le maemong a bosetšhaba; kamogelo ye e nago le magomonyana le pono ya bokgoni bja nnete le bokgoni bja ODeL le go ithuta ka boikemo; gomme sa mafelelo – le sa bohlokwa – khalithi ye e kwanetšwego ya go ruta le go ithuta. Se se swanetše go lokišwa ge re tlo atlega bjalo ka selete le bjalo ka kontinente.

DEASA le NADEOSA ke mekgatlo ya selete le ya Afrika Borwa yeo e thekgago kaonafatšo ya khwalithi ya go ithuta o le kgole le *e-learning* ka mo seleteng le ka Afrika Borwa, ka tatelano. Go na le tše ntši tše di botse, mošomo wa go tia wo o dirwago ka ga tiišeletšo ya khwalithi ka gare ga selete sa SADC. Bjalo, matšatši a mabedi a a sa tšwago go feta, badirišane ba rena ka go ACDE ba be ba abelana le rena kgatelopele ka diprotšekeng tša khwalithi tše di dirwago ke maloko a ACDE. Go thabiša kudu ebile go a hlohleletša go bona kgatelopele ka go seo mohlomongwe e lego lepheko go akheredithešene ya mangwalo a thuto a ODeL ka dikarolong tša kontinente ya rena – gomme le lefase ka nnete. Ke bolela mo, ee, ka khwalithi. Bašomišani, mekgatlo ye ka moka e thekga tlhabollo ya pholisi, tlhabollo ya dihlahli tša khwalithi le tlholo ya dibaka tša go abelana le tšhomišano ka gare ga dineteweke tša maloko. se ke selo seo re se tšwetšago pele ka mokgwa wa bolokologi gape ke selo seo ka moka re se nyakago ka kgonthe go se tšwetšapele.

Ngwaga ka ngwaga, DEASA le NADEOSA di swara dikhonferentshe tša tšona tša ngwaga tše ka tlwaelo di theiwago godimo ga kgwekgwe ye e kgethilwego ka tlhokomelo ye e amanago le kabo ya go ithuta o le kgole le *e-learning*. Efela, ngwaga wo re tšere sephetho sa go dira dilo ka phapano ye nnyane ka moya wa tšhomišano le khuetšo ya go swana ya mabokgoni a rena a mohlakanelwa. Gomme mo re kgobokane go

boledišana ka kgwekgwe ye: *Go šomiša go ithuta ka boikemo: Teori, pholisi le mašomelo ka mekgweng ya go fapana ya kabo*. Se ke sa mathomo go tsebo ya ka, gomme e laetša monyetla wo o sa bapetšwego wa baphethagatši ba ODeL go kgobokana le go abelana tsebo ya bona le kwešišo ya bona le maitemogelo a go ithuta ka boikemo, ka dipresenthešene, eupša gape le ka go neteweka, go dira bagwera ba baswa le tsošološa dikgwerano tša kgale.

Seo ke hwetšago se thabiša ka ga Khonferentshe ye, bašomišani, ke go re re tla laetšwa bontši bja dintlhakemo tša selete le tše di theilwego lekaleng – tše ka moka ga tšona di na le šedi ye itšeng go Afrika. Se ke se sengwe se e leng mathomomayo, bjalo go rena ka moka re šomile! Dipampiri di tla balwa godimo ga dikgwekgwana tše di latelang, tše di laetšang ditaba tše di bolelwago kudu, bobedi ka Afrika Borwa le ka seleteng sa Borwa bja Afrika, ge go bolelwa ka katološo ya go ithuta o le kgole le *e-learning*

- Tšhomišo ya go ithuta ka boikemo ya thuto ya godimo le tlabollo ya barutiši
- Tšhomišo ya go ithuta ka boikemo ya TVET, thuto ya batho ba bagolo le tlhahlo, le go tsena sekolo
- Tšhomišo ya go ithuta ka boikemo ya phihlelelo ye e akaretšang le katlego
- Tšhomišo ya di-OER, di-MOOC le tšhomišo ya ditheknolotši thutong

- Tšhomišo ya skolašipi sa boikemo sa go ruta le go ithuta

Ke thabile kudu ka ga tsebo yeo e tlogo abelanwa le menyetla yeo e tlogo itšweletša mo matšatšing a mmalwa ao a latelago.

Ka seemo seo, go badirišane bao ba ka bago ba sa tsebe ka botlalo fela ka ga seo yunibesithi ye ya Afrika Borwa ya kgoparara e se swerego, e re ke le botše ka boripana gore Unisa ke ye kgolokgolo, ya khwalithi ye e tiišeleditšwego ebile ke yunibesithi ye e akhereditilwego mo kontinenteng gomme gabotse ye nngwe ya tše kgolokgolo mo lefaseng. Ke re na yunibesithi ye e gafetšwego fela go thuto ya go ithuta o le kgole ka Afrika Borwa, gomme mola o ka ba o kwele le go bona Unisa e bolela ka ga go ba yunibesithi ya boikemo le go ithuta o le kgole le *e-learning*, seo se no šupa fela gore, go swana le institšhušene efe goba efe ye e thomago le go lebelela tša pele tša thuto ya godimo, re sepela le dinako le go kgonthišiša gore kgwebo ya rena le dimmotlolo tša go ruta di diriša tšhomišo ya go tlala ya dithekego tša theknolotši, gore baithuti ba rena ba bune dikholego tša go ba dialoga tša ngwagakgolo wa bo21 ba ba hlahlwego ka tshwanelo. Unisa ke philara ye bohlokwa ya lekala la thuto ya godimo la Afrika Borwa gomme e thekgwa ke mmušo ka ditšhelete ebile e akhereditilwe

go swana le (go akaretšwa go ya ka khwalithi) diyunibesithi tša rena tša setšhaba tša nako ka moka. Re tšweletša ka godimo ga tee-tharong ya dialoga tša Afrika Borwa gomme re tšea karolo ye kgolo go dihlopha tša dialoga tša dinaga tša rena tša go balega mo kontinenteng gomme, gannyane, le moše wa mawatle. Se ke seo se re dirago gore re be ba moswananoši. Re leina la Afrika leo le tsebjago gabotse.

Ka go ba benggae ba khonferentshe ye, Unisa e nyaka go fa taetšo ye maatla ya go rata ga yona go abelana le go šomišana le dithaka tša yona le bagwera mo kontinenteng, ka mabaka a mararo: Sa mathomo, lekala la thuto ya godimo la lefase ka bophara ntle le pelaelo le a arogana le go tšweletša dipono tše di fapanego ka ga tlhago le boleng bja karolo ya yunibesithi le thuto ka boyona. La bobedi, go bonala gore ditšhaba tše di hlabologago di tšwelapele go lebana le tsošološo ya sentimente ya mmotegelanaga bjalo ka batho ba baswa, kudu, ba hlanogela tše di bonwago go ba boitšhupo le ditlemo tša setšo, tše di bago šoro ka go oketšega ka kwešišo ya kakaretšo ya “ka noši”, le go hlatsela (ka pono ya bona) go ba tša kholego ye e sego bohlokwa go bona goba dinaga le ditšhaba tša bona. La boraro, ke therešo gore ka tshekatshekong ya lefase ka bophara ya thuto ya godimo yeo gabjale e diregago, nepišo e, e retologetše ka

gare. Bobotegelanaga bjo bo golago, maemo a šošioekonomi ao a phuhlamago le dipolitiki tše di šorofetšego di oketša bohlatse bja gore dinyakwa tša setšo tše ntši, tša kgale le ditšhomišano ga di na bonnete gona ga se tša maleba le gore, dilo ka moka tše di laeditšwego, mohlomongwe nako e fihlile ya go bopa dikamano tše diswa le ditšhomišano mmogo le baagišane le bagwera, bao maano a bona a thuto le maiteko di lekaneditšwego kudu le a rena.

Ke ka gare ga seemo se, le leano la rena la institšhušene la 2030, leo le šetšego le lekaneditšwego le Molaotheo wa rena, Leanohlabollo la Bosetšhaba, Prothokholo ya SADC, Dinepotlhabollo tše di Swarelelago (diSDG) le dinyakwa tša thuto tša Kopano ya Afrika (AU), gore Unisa e kwa gore nako ke ya maleba go le laletša ka moka go naganišiša go šomišana le Unisa go ithuteng ka ga dinyakwa tša rena tša thuto tša go fapana, le go bona seo re swanelago go se abelana ka thekgo le thušo ya tlhabollo. Unisa e ikgafetše go go ba Yunibesithi ya Afrika, kagong ya mabokamoso tirelong ya batho, gomme ke ka moya wo gore re butše menyako ya rena, matsogo a rena le dipelo tša rena. Re lebeletše go thoma ditšhomišano tše di botse le dikamano tša nako ye telele tšeo dinepo tša tšona tša mafelelo e lego go godiša thuto ya godimo ya boleng bjalo ka selo se se botse setšhabeng, re gopola gore bokamoso ga se bja rena. Ke bja bao re ba rutago le go ba aga gabjale.

Bašomišani, bagešo, setšhaba sa ODeL ke se se ikgethilego kudu. Ke setšhaba se se hlokomelago seo se kwešišago mo maemong a motheo gagolo bohlokwa bja thuto le nyakego ye e amegago go kgonthišiša phihlelelo ye kgolo le boakaretši bja bathuti ba Afrika ka moka – kudu bao menyetla ya bona e nago le magomo ka lebaka la maemo a motho. Ka go realo go bohlokwa gore re matlafatše mekgwa ka moka ye re nago le yona go tšwetšapele morero woo. Khonferentshe ye e bohlokwa kudu ebile ke kgato ye e beakantšwego leetong la go ya tshedimošong.

Go šetše go nna go le amogela gape, go le lakaletša tše botse mo khonferentsheng ye le go tsebiša semmušo gore khonferentshe ye e butšwe.

Ke a leboga.